

DOI: <https://www.doi.org/10.36719/2789-6919/07/20-24>

Ömər Taleh oğlu Allahverdiyev
Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
magistrant
omer-allahverdiyev@bk.ru

VERGİ ÖDƏYİCİLƏRİNİN STİMULLAŞDIRILMASINDA VERGİ GÜZƏŞTLƏRİNİN VƏ VERGİ SİYASƏTİNİN İQTİSADI ƏHƏMİYYƏTİ

Xülasə

Mövzunun əsas məqsədi vergi siyasətində vergi ödəyicilərinin stimullaşdırılmasında vergi siyasəti, vergi strategiyası və vergi güzəştlərinin anlayışı, növləri və təsnifat bölgüsünün hüquqi və iqtisadi baxımından əsaslandırılmasıdır. Bununla yanaşı, mövzu müqayisəli hüquqi və iqtisadi təhlil, analitik təhlil kimi müvafiq tədqiqat üsullarından istifadə edilmişdir. Mövzuda vergi siyasəti, vergi strategiyası və vergi güzəştlərinin ilk öncə vergi ödəyicilərinə tətbiq edilməsinin iqtisadi əhəmiyyəti təhlil edilmişdir. Mövzunun praktiki əhəmiyyəti Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində nəzərdə tutulan vergi güzəştlərinin həm anlayışının, həm də növlərinin və təsnifat bölgüsünün qiymətləndirilməsində həm nəzəri, həm də praktiki köməklik göstərməsidir.

Açar sözlər: Vergi siyasəti, vergi strategiyası, tipləri və növləri, vergi güzəşti, təsnifat bölgüsü, növləri.

Allahverdiyev Omar Taleh oğlu

THE ECONOMIC IMPORTANCE OF TAX INCENTIVES AND TAX POLICY IN STIMULATING TAXPAYERS

Abstract

The main purpose of the topic is to explain the legal and economic aspects of tax policy, tax strategy and the concept, types and classification of tax incentives in stimulating taxpayers in tax policy. In addition, relevant research methods such as comparative legal and economic analysis, analytical analysis were used. The topic analyzes the economic importance of tax policy, tax strategy and the application of tax incentives to taxpayers in the first place. The practical significance of the topic is to provide both theoretical and practical assistance in assessing the concept, types and classification of tax benefits provided for in the Tax Code of the Republic of Azerbaijan.

Keywords: Tax policy, tax strategy, types and types, tax exemptions, classification, types.

Giriş. Hər bir dövlət mövcud vergi qanunvericiliyinə müvafiq olaraq vergi ödəyicilərini müəyyən edir və vergi ödəyicilərinə bu və ya digər formada vergi güzəştlərini tətbiq edərək ölkə iqtisadiyyatında baş verən iqtisadi proseslərə öz təsirini aktivləşdirir. Buna görə də inkişaf etmək istəyən dövlətin həyata keçirəcəyi siyasət alətlərindən biri də vergi ödəyicilərinə tətbiq edilən vergi güzəştlərinin iqtisadi əsasları və səmərəliliyidir. Dövlət tərəfindən həyata keçiriləcək vergi güzəştləri vergi ödəyicilərinə tətbiq ediləcək yeni tənzimləmələr şəklində özünü göstərir. Dövlət sektorunun maliyyələşdirilməsində ən mühüm gəlirlərdən biri olan vergilər bu makroiqtisadi məqsədlərə çatmağın başqa bir yolu olan vergi güzəşti siyasətinin aləti kimi öz yerini tutmuşdur. Vergi inzibatçılığının nöqtəy-nəzərindən vergi güzəştləri qısamüddətli dövrdə buraxılan gəlirlərdən ibarətdir.

Vergi siyasətinin növləri və tipləri vergi güzəştlərinə tətbiqi baxımından tədqiqat edilib. Tədqiqatçılar vergi siyasətinin aşağıdakı növlərini qeyd edirlər [Vəliyev D.Ə., Balakışiyeva Y.N. və b. 2003 s.143-144], [Rzayev Z.H., Xəlilov Ş.İ. və b. 2008, s.250-251].

1. Vergi üsulları. Qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallarda, tutma (vergi) və vergi güzəştləri üçün konkret bir dövr üçün qarşıda duran vergi məsələlərin həyata keçirilməsini nəzərdə tutur.

2. Vergi qaydaları. Dövlət uzun dövrlü strategiyasını müəyyənləşdirərək, geniş miqyaslı problemlərin həyata keçirilməsini planlaşdırır.
3. Daxili siyasət. Hər bir dövlət öz suverenlik hüququndan istifadə edərək ölkə və ya ərazi vahidi çərçivəsində daxili vergi məsələlərinin həyata keçirilməsinin həllini nəzərdə tutur.
4. Xarici siyasət. Dövlət özünün tərəfdar çıxdığı beynəlxalq konvensiyalara müvafiq olaraq müxtəlif ölkələrin vergi sistemlərini öyrənməklə öz vergi qanunvericiliyini təkmilləşdirilməsinə, iqtisadi vergitutma prinsipinin aradan qaldırılmasına və onların vahid qaydaya salınmasına yönəldilir.
5. Üfüqi siyasət. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 72-ci maddəsinə müvafiq olaraq maliyyə böhranı vəziyyətində belə böhranın qısa zaman kəsiyində məhv edilməsi və əvvəlki iqtisadi vəziyyətə geri dönmək üçün istifadə edilir.
6. Qeyri-bərabər siyasət. Hökumətin siyasətindən və həyata keçirdiyi islahatlardan asılı olmayaraq, bu və ya digər formada avtomatik surətdə həyata keçirilir. Bu özünü tənzimləmə şəraitində həyata keçirilən mexanizmlərin–quraşdırılmış özü tənzimləyicilərin köməyi ilə mümkün olur.

Vergi strategiyasının növləri. Dövlətin iqtisadi inkişafı, vəziyyətindən və cari mərhələsində asılı olaraq özünün düzgün hesab etdiyi məqsədlərə və hər bir dövlətin idarəetmə forması müxtəlif olduğundan tətbiq edilən vergi siyasətinin də müxtəlif tipləri mövcuddur. Buna görə də dövlətlərin idarəetmə formalarının müxtəlifliyini nəzərə alaraq aşağıdakı növləri mövcuddur (2, s.245).

1. Şaquli strategiya. Bu vergi siyasəti daha çox avtoritar dövlətlərdə daha çox həyata keçirilir. Dövlətin qərarı ilə vergi ödəyicilərinə verginin dərəcəsi yuxarı olmaq şərti ilə həyata keçirilir ki, bu da mahiyyət etibarilə ödəyicilərdən mümkün qədər çox maliyyə vəsaitləri toplamağa çalışır. Belə ki həm biznes fəaliyyəti üçün, həm də cəmiyyət üçün iqtisadi inkişaf üçün arzu olunan deyil. Belə siyasət konstitusiyada nəzərdə tutulan hallarda fəvqəladə və müharibə vəziyyətlərində, məsələn iqtisadi böhranlar, müharibələr zamanı həyata keçirilir. Belə siyasətin vergi ödəyicilərinə uzun müddət həyata keçirilməsi iqtisadi nəticələrə mənfi hallara meydan açar bilər. Məsələn, “Laffer əyrisi” buna əyani misaldır: “Böhran nöqtəsindən yuxarı nöqtə, mahiyyəti “qadağan olunmuş və ya əlverişsiz zonada, böhran nöqtəsindən aşağı nöqtə isə, mahiyyəti “normal və yaxud əlverişli zonada” vergi daxilolmaları artır, isə daxilolmalar azalır”.
2. Əlverişli strategiya. Daha çox demokratik dövlətlərdə həyata keçirilir. Dövlət biznes fəaliyyəti ilə məşğul olan sahibkarlar üçün vergi növlərinin dərəcələrini yüngülləşdirir, onlara normal imkan yaradaraq mümkün şəraitdə həm biznes mühiti, həm də vergi şəraiti yaradır.
3. Sosial yönümlü yüksək dərəcəli strategiya. Hökumət vergi ödəyicilər üçün yuxarı dərəcədə vergi növləri müəyyən etməklə əhəlinin aztəminatlı qriupları üçün nəzərə çarpacaq sosialyönümlü müdafiə proqramları işləyib hazırlayır. Bu zaman dövlətin büdcə gəlirlərinin böyük hissəsi müxtəlif sosial proqramların yaradılmasına və sosial fondların artırılmasına yönəldilir.

Vergi güzəştləri müəyyən iqtisadi fəaliyyətlərin digərlərindən daha çox və daha sürətlə inkişaf etməsini təmin etmək məqsədi ilə müxtəlif üsullarla dövlət tərəfindən əhaliyə verilən maliyyə və ya qeyri-maddi dəstək, yardım və həvəsləndirmələr, iqtisadi inkişaf proqramları kimi başa düşülə bilər. Alimlərin yanaşmalarına görə, iqtisadi fəaliyyətin alt icra aləti kimi mühüm yer tutur. Bu gün bazarlar tədricən liberallaşmış, dövlətlər birbaşa istehsal fəaliyyətindən bazarlarda tənzimləmə və nəzarət fəaliyyətinə keçib, bazarların tarazlığının öz daxili dinamikası vasitəsilə müəyyən edilməsi prosesinə başlanılıb. Lakin bu prosesdə dövlətlər bazara müdaxilələrini azaltmamış, əksinə, inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr daha çox iqtisadi inkişaf proqramları və bununla da stimullar həyata keçirmişlər. Niyə dövlətlər belə bir sistemdə bazara müdaxilə edirlər? Nəyə görə vergi güzəştləri mexanizmləri hələ də tez-tez istifadə olunan iqtisadi siyasət alətidir? Müasir iqtisadiyyatın müdaxilə yanaşması çərçivəsində mülkiyyət hüquqlarının qorunması, bazarlar üçün tənzimləmə mühitini təmin etməklə yanaşı, bu suallara ən əsas cavab bazar uğursuzluqlarının aradan qaldırılması kimi göstərilə bilər. Məhz buna görə də vergi güzəştlərinin ilk növbədə tətbiq edilməsinə dair elmi yanaşmaları araşdırdıqdan sonra biznes subyektlərinə tətbiq edilməsinin hüquqi əsaslarını, iqtisadi əsaslarını təhlil edəcəyik.

Bəzi alimlər tərəfindən vergi güzəştlərinin anlayışı, təsnifat bölgüsü və növləri aşağıdakı qaydada təhlil edilmişdir.

“Vergi güzəşti dedikdə, vergi subyektlərinin qanunla nəzərdə tutulmuş vergini ödəməkdən tam və ya qismən şəkildə azad olması, vergitutma bazasının müəyyən dərəcədə azaldılması, verginin aşağı dərəcələrlə hesablanma üsulu və ödənilməsi müddətinin artırılması üzrə qanunvericiliklə qeyd olunmuş hüquqları nəzərdə tutulur” [Seyfullayev İ. 2012, s.130].

“Vergi güzəşti dedikdə, vergi qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş hallarda vergi ödəyicilərinə müvafiq vergi növünü ödəməkdən tam və ya qismən şəkildə istisna etmək və ya azad olmaqdan ötrü təqdim olunan müstəsna hüquq başa düşülə bilər”. Vergi güzəştlərinin aşağıdakı növlərini qeyd edirlər.

1.İstisnalar.

2.Vergi krediti.

Təsnifat bölgüsü isə 1.Ayrı-ayrı subyektlərə verilən güzəştlər. 2.Obyektlərə verilən güzəştlər. 3.Vergi dərəcələri üzrə güzəştlər [Məmmədov F.Ə., Sadıqov M.M. s.215-217].

“Vergi güzəştlərini təsirinə və nəticələrinə görə isə aşağıdakı növlərə bölünür. “Stimullaşdırıcı və dəstəkləyici növlər” [Kəlbəyev, Y.A. 2005, s.302], [Kəlbəyev, Y.A. 2012, s.413].

“Vergi güzəştləri təqdim edilmə formalarına görə isə müvafiq növlərini qeyd etmək olar:

1.Çıxımlar

2.Vergi dərəcələri üzrə güzəştlər [Məmmədov Ə. 2015, s.174-175]

Türk alimlərinin fikrincə, “Vergi güzəşti müəyyən gəlir və ya gəlirin vergidən tam və ya qismən azad edilməsi və ya müxtəlif yollarla verginin təxirə salınması kimi müəyyən edilmək imkanına malikdir” [Tekin A. 2016, s. 307]

Rəqabət mühitinin tam mövcud olduğu hallarda, bazarlardakı qiymət mexanizmi sayəsində optimal resurs bölgüsü avtomatik olaraq baş verir. Qeyri-kamil rəqabətin mövcud olduğu bazarlarda resurslar düzgün və natamam bölüşdürülür, bəzi resurslar tam istifadə olunmur və boş qalır. Rəqabət şərtlərinin yerinə yetirilmədiyi hallarda dövlət bazarlara müdaxilə edə bilər və subsidiyalar vasitəsilə resursların səmərəli bölüşdürülməsini təmin etmək məqsədi daşıyır. Digər tərəfdən, son illərdə getdikcə liberallaşan dünya ticarəti və qloballaşma güzəştlərdən istifadəyə yeni bir ölçü açmışdır. Xüsusilə, qloballaşmanın iqtisadi və maliyyə təsirləri çərçivəsində yerli iqtisadiyyatlar daha geniş və dərin əlaqələri olan dünya bazarlarına inteqrasiya etməyə başlamışdır.

Bazarların inteqrasiyası isə şirkətlərə daha çox çeviklik təmin edir və investisiyalarını rəqabət üstünlüyü olan bölgələrə köçürməyə imkan verir. Bu inkişafı paralel olaraq mərkəzi və yerli hökumətlər investisiyaları artırmaq, məşğulluğu təmin etmək və regional inkişafı dəstəkləmək üçün təkcə yerli deyil, həm də dünyada likvidliyə malik olan xarici kapitalı cəlb etməyə çalışırlar. Buna görə də, yuxarıda qeyd olunan məqsədlərlə yanaşı, xarici kapitalın cəlb edilməsində rəqabətli stimullardan istifadə olunmağa başlanmışdır. Büdcədən və ayrılmış resurslardan birbaşa və ya dolayısı ilə şirkətlərin müəyyən fəaliyyətlərini dəstəkləmək üçün hər cür proqramları əhatə edən vergi güzəştləri tədbirləri müxtəlif yollarla təsnif edilə bilər. Ən ümumi mənada bu tədbirləri “seçimli” və “avtomatik” olaraq iki yerə bölmək olar [Poole K.1999, s.51].

Seçimli güzəştlər mərkəzi və yaxud yerli qurumlara məzmun və ölçü kimi mühüm məsələlər üzrə qərarlar qəbul etməyə imkan verən təcrübələr kimi müəyyən edilir. Bu stimullarda icraçı qurum tərəfindən müəyyən prioritetlər müəyyən edilir və icra bu prioritetlərə uyğun həyata keçirilir. Əslində, müəyyən kriteriyalar nəzərə alınmaqla benefisiarlardan texniki-iqtisadi hesabatlar, biznes planları kimi sənədlər tələb oluna bilər və bu sənədlərə əsasən layihələrin güzəştlərin edilib-edilməyəcəyi müəyyən edilə bilər. Bəzi hallarda veriləcək təşviqin məbləği icraçı ilə benefisiar arasında aparılan danışıqlar və danışıqlar yolu ilə müəyyən edilə bilər.

Avtomatik güzəştlər qaydaları və məhdudiyətləri qanuni qaydalarla müəyyən edilən dəstəklərdir. Qanunvericilikdə nəzərdə tutulan fəaliyyətlərin həyata keçirildiyi təqdirdə heç bir ayrı-seçkiliyə yol verilmədən ümumiyyətlə bütün şirkətlərə şamil edilir. Bu güzəştlərdə tətbiq olunacaq dəstəyin məbləği və subyektləri ətraflı müəyyən olunduğundan, icraçı qurumların səlahiyyətləri məhduddur. Güzəştlərdə tədbirlərin digər təsnifatı onların təyinatına görə aparıla bilər. Bu kontekstdə dövlətin ümumi iqtisadi siyasəti çərçivəsində istehsalın, məşğulluğun və ixracın artırılması, regional inkişafın təmin edilməsi, elmi-tədqiqat və innovasiya fəaliyyətlərinin artırılması, ətraf mühitin qorunması kimi ümumi məsələlər.

Klassik türk iqtisadçıları klassik vergi güzəştlərini 3 növə bölürlər.

1.Sadə vergi güzəştləri.

2. Birbaşa Maliyyə güzəştləri.

3. Dolayı Maliyyə güzəştləri. [Özdəmir B. 2006, s.35].

Hər birinin mahiyyəti belə qaydada izah edilir.

1. Sadə vergi güzəştləri. Müəyyən meyarlara cavab vermək şərti ilə adətən avtomatik olaraq tətbiq edilir. Ən çox investisiya və məşğulluq təşviq etmək üçün istifadə olunur. Məsələn, korporativ vergi güzəşti, vergi tətili, sürətləndirilmiş amortizasiya, investisiya müavinəti, sosial sığorta haqqı endirimi, gəlir vergisinin azaldılması, ƏDV və gömrük vergisindən azadolma.

2. Birbaşa Maliyyə güzəştləri. Ümumiyyətlə, selektiv şəkildə tətbiq olunur. Bəzi hallarda ətraflı biznes planları və texniki-iqtisadi əsaslandırma tələb oluna bilər. Dəstəyin miqdarı sövdələşmə yolu ilə müəyyən edilə bilər. Məsələn, qrantlar, subsidiyalaşdırılmış kreditlər, borc zəmanətləri, nağd məşğulluq dəstəyi, aşağı və ya faizsiz kreditlər. 3. Dolayı Maliyyə güzəştləri. Ümumi ictimai maraqlara xidmət edəcək layihələrdə özəl sektoru dəstəkləməkdir. Məsələn, infrastruktur subsidiyaları, paylaşılan dövlət xidmətləri üçün subsidiyalar, fərdi işçi qüvvəsinin inkişafı proqramları.

Həmçinin, neo-klassik türk iqtisadçıları yeni nəsil vergi güzəştlərini də qeyd edirlər. Yeni nəsil vergi güzəştlərinin mahiyyəti innovasiya və “Ar-Ge” fəaliyyətlərini və yığın iqtisadiyyatlarını artırmaq üçün istifadə olunur. Onun məqsədi şirkətlərə orta və uzunmüddətli perspektivdə daimi rəqabət gücü təmin etməkdir. Məsələn, sahibkarlıq proqramları, “AR-Ge” güzəştləri, işçi qüvvəsinin təlimi, inkubasiya mərkəzləri, KOB-lara məsləhət dəstəyi.

Bəzi tədqiqatçı alimlər “vergi güzəşti” anlayışının qanundan çıxarılmasını əvəzində isə həm vergi, həm də büdcə qanunvericiliyində “vergi yardımı” anlayışının qanunvericiliyə daxil edilməsini təklif edirlər. Bununla yanaşı, yardımı dövlət büdcəsinin “xərclər” hissəsində və onun icrası barədə hesabatda əks olunmalıdır [Kəlbəyev Y.A., 2012, s.12].

Bəzi tədqiqatçıların araşdırmalarına əsasən vergi güzəştlərini ümumiyyətlə, amortizasiya ayırmalarını adlandırmağı məqsədə uyğun hesab edirlər. Fikrimizcə, amortizasiya ayırmalarını vergi güzəşti adlandırmaq düzgün deyil, çünki amortizasiya beynəlxalq mühasibat uçotuna əsasən “hesablama metodu” prinsipinə görə əsas vəsaitlərin dəyərinin hissə-hissə şəkildə xərc şəkildə silinməsidir.

Nəticə. Müasir dövrdə Azərbaycan Respublikası demokratik, hüquqi dövlət olduğu üçün dövlət tərəfindən həyata keçirilən istər vergi üsulları, istərsə də veri strategiyası əvvəlcədən elə müəyyənləşdirilir ki, vergi ödəyicilərinə tətbiq edilən vergi güzəştlərinin səmərəliliyi özünü dövlətin həm daxili, həm də beynəlxalq əlaqələrində sübuta yetirir.

Vergi siyasəti vergiqoyma bazasının genişləndirilməsi üçün xarici ölkələrin mövcud vergi siyasətini araşdırmaqla vergi güzəştlərinin azaldılması hesabına iqtisadiyyata investisiya qoyuluşuna cəlb edilməsinə, rezident və qeyri-rezident vergi ödəyiciləri arasında vergi yükünün balanslaşdırılmasına, cəmiyyətin ayrı-ayrı təbəqələrinin gəlirlərinin nəzərə alınması, kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün əlverişli şəraitin yaradılmasına yönəldilməsi məqsədə uyğun hesab etmək olar.

Vergi güzəştləri dövlət tərəfindən həyata keçirilən vergi-büdcə siyasətinin hədəflərinə uyğun olaraq qanunvericiliklə təsbit edilmiş vergi öhdəliyinin həmin və ya digər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada vergi ödəyicisinin müəyyən gəlirinin tam və ya qismən şəkildə azaldılması, həmçinin, əhalinin ayrı-ayrı sosial təbəqəsinin bəzi qrupları tərəfindən ödənilməli verginin təxirə salınması yaxud vergi yükünün yüngülləşdirilməsi şəkildə başa düşmək olar.

Vergi güzəştlərinin təsnifatını və konkret növlərini aşağıdakı qaydada bölgüsünü vermək fikrimizcə, həm hüquqi, həm də iqtisadi baxımından məqsədə uyğun hesab etmək olar.

1. Müddətinə görə: Daimi və müddətli vergi güzəştləri;

2. Əhatə dairəsinə görə: Bütün vergi ödəyicilərinə şamil olunan vergi güzəştləri; vergi ödəyicilərinin müəyyən kateqoriyasına şamil olunan vergi güzəştləri (Məsələn, “İstehsalatdan ayrılmaqla təhsil almağa göndərilmiş tələbələrə, aspirantlara (magistrələrə) müəssisələr tərəfindən ödənilən təqaüd məbləğlərinə münasibətdə müəyyən olunan vergi güzəştlərini”);

3. Subyektinə görə: Fiziki və hüquqi şəxslərə şamil olunan vergi güzəştləri.

4. Məqsədinə görə: Kommersiya və sosialyönümlü (Məsələn, “Əlillərə, müharibə veteranlarına, həlak olmuş döyüşçülərin ailə üzvlərinə”);

5. Xarakterinə görə: Şərti və Şərtsiz;

6. Tətbiq olunduğu vergi elementinin dəyişilməsindən asılı olaraq: a) Endirimlər (Məsələn, “Mənfəət və gəlir vergisinə münasibətdə tətbiq olunan endirimlər üzrə vergi ödəyicisinin ödəyə biləcəyi gəliri ilə yox, onun birbaşa xərclədiyi vəsaiti ilə bağlıdır”); b) Azadolmalar (Məsələn, “Sovet İttifaqı və Sosialist Əməyi Qəhrəmanlarının, müharibə əlillərinin və qanunvericiliklə müəyyən edilmiş digər şəxslərin sahibliyində olan torpaq sahələrinə görə torpaq vergisinin məbləği 10 manat azaldılır”).

ƏDƏBİYYAT

1. Tekin, A. (2016) Vergi Teşvikləri ve Ekonomik Etkileri, Sosyal Bilimler Dergisi.
2. Musayev, A.F. (2004) Vergi siyasətinin iqtisadi problemləri”. Çəşioğlu. Dərslik. Bakı.
3. Bildirici, Z. (1989) “Çəşitli Ülkelerde ve Ülkemizde Yatırımları Özəndirici Vergi Teşvikləri”, Eskişehir: “Anadolu Üniversitesi Yayınları” №: 329, s.15-29.
4. Vəliyev, D.Ə., Balakışiyeva, Y.N., Rəfibəyli, İ.R., İmanov, İ.R., Qarabalov, E.M. (2003) Vergi hüququ, Bakı: Çəşioğlu.
5. Məmmədov, Ə., Yusifov, C., Seyfullayev, İ. (2015) Bestpack. Bakı: Vergi və Tərəqqi.
6. Məmmədov F.Ə., M.M.Sadiqov, M.M., Musayev, A.F., Kəlbəliyev, Y.A., Rzayev, Z.H. (2011) “Xarici Ölkələrin Vergi Sistemi”, Bakı: İqtisad Universiteti nəşriyyatı.
7. Özdemir, B. (2006) “Küreselleşmə Bağlamında Türk vergi Sisteminin Değerlendirilmesi”, Kasım, s.29-39. Ankara: “Maliye ve Hukuk Yayınları.
8. Poole, K., George E., Erickcek, A. Donald, İannone, T. Nancy M., Pofen S. (1999) “Evaluating Business Development Incentives, National Association of State Development Agencies”, ACCRA, Washington, s.35-61, D.C.
9. Seyfullayev İ. (2012) “Vergi güzəştlərinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsinin nəzəri-praktiki məsələləri”, “Azərbaycanın Vergi Jurnalı”, s.125-138, Bakı.
10. Şenyüz, D. (2005) Türk Vergi Sistemi, Anakara: Yaklaşım Yayınları.
11. Rzayev, Z.H., Xəlilov, Ş.İ. (2008) İqtisadi tərəqqi və vergi siyasəti, Bakı: Çəşioğlu.
12. Kəlbəliyev, Y.A. (2005) Fiskal siyasət və milli iqtisadiyyatın tənzimlənməsi problemləri. Monoqrafiya, Bakı: Elm, 468 s.
13. Kəlbəliyev, Y.A. (2012) Vergi siyasətinin konseptual əsasları və praktiki aspektləri. Bakı: Elm.

Göndərib: 05.02.2022

Qəbul edilib: 15.03.2022